

BUITEN

14^E JAARGANG N^O. 26.

ZATERDAG 26 JUNI 1920.

ONZE HOUTEN SCHEPEN VAN DE BINNENVAART EN DE VISSCHERIJ. POON.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

KINDEREN DER ZEE (26), NAAR HET ENGELSCHE VAN H. DE VERE STACPOLE	BLZ. 302
ONZE HOUTEN SCHEPEN VAN DE BINNENVAART EN DE VISSCHERIJ, DOOR R. LENSSELINK, GEÏLL.	BLZ. 301, 304—309
ZEGSWIJZEN UIT HET VERRE OOSTEN, DOOR DE R.	BLZ. 305
SINT JAN, DOOR K. L. SCHAMP.	„ 306
EEN SCHEMERUUR, DOOR ANNIE VAN LEEUWEN	„ 306
DE EGMONDEN, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLL.	BIZ. 309—311
WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR, DOOR F. ST. MARS, VERTAALD DOOR S. J. BARENTZ—SCHÖNBERG	BLZ. 312
HET PERISTYLIUM VAN HET HUIS DER VETTI TE POMPEII, ILLUSTRATIE	„ 312

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

KINDEREN DER ZEE.

26) Naar het Engelsch van H. de Vere Stacpoole.

BOEK II.
HOOFDSTUK XVI.
NOODLOT.

GUDMUNDSSON was zoodanig uit het veld geslagen door Schwalla's gedrag, dat hij niet eens een hand uitstreekte om haar tegen te houden. Hij zag haar verdwijnen achter de zijde van het schip en toen hij zich over de verschansing heenboog, bespeurde hij dat zij reeds in Olsen's boot had plaats genomen.

Hij kon haar onmogelijk iets toeroepen of haar aandacht tot zich trekken; ook was het niet mogelijk haar te bereiken, want het anker was al gelicht en de „Ceres" reeds in beweging, den boeg zuidwaarts naar Stykkisholmur.

De tegenstand welke een schaaap biedt, is niets vergeleken bij dien van een lam.

Schwalla, in al haar onschuld, Schwalla, voor wie zijn geringste wilsuiting wet was, Schwalla, die hij beschouwde als een zijner kostbaarste bezittingen, had het gewaagd hem deze woorden toe te zeggen! Zij had een eigen wil getoond en nog wel een met den zijnen in strijd. Het geleek hem een onmogelijkheid te zijn!

Toch was het inderdaad zoo.

Was zij dan krankzinnig geworden? Neen, zij was vrij normaal. Maar dan had ze ook al dien tijd met hem gespeeld, met hem, Gudmundsson!

Hij was iemand die niet gauw kwaad werd. Gewoonlijk behield hij zijn zelfbeheersching, en deze eigenschap was een der voornaamste oorzaken van zijn succes in de maatschappij. Súrsson had eens in de dagen dat hij nog dronk, Gudmundsson in een vlaag van dronkenschap en boos over een hem aangedaan onrecht, een vuistslag gegeven. En Gudmundsson had, alhoewel hij tweemaal zoo sterk was, niet teruggeslagen. Als men nu nog het feit in aanmerking neemt, dat hij geen laf-aard was, dan kon men dit een goede daad, of liever een goed

voorbeeld noemen van zelfbeheersching. Men had soms getracht zijn woede op te wekken in handelszaken, doch men had evengoed kunnen probeeren de „Lang Jokull" boos te maken.

Nu echter was hij buiten zichzelf; alles wat hard en brutaal in hem was, kwam in opstand jegens het meisje, dat hem had bedrogen.

Hij slaagde er echter in zijn uiterlijke kalmte te bewaren en hij toonde zijn medepassagiers waarvan hij de meeste kende, een vroolijk gezicht.

Hij ging niet aan land toen zij Stykkisholmur bereikten, doch bleef aan boord en dronk bier met eenige andere kooplieden die uit de Noordelijke fjorden waren gekomen om in Reykjavik zaken te doen. Toen zij in deze plaats den volgenden morgen aankwamen, begaf hij zich regelrecht naar het kantoor van Stefansson.

Deze was niet degeen die zijn zaken behartigde, maar hij was een oud vriend en wist alles omtrent het engagement met Schwalla; hij was iemand dien men zijn vertrouwen kon schenken en voor wiens algemeene menschenkennis Gudmundsson groote achting koesterde.

„Nu," zeide Stefansson toen zij elkander de hand hadden gedrukt, „en hoe staan je zaken in den Breidifjord?"

Deze vraag schudde Gudmundsson wakker. Hij begon van zijn ongeluk te vertellen.

„Zij zeide niets totdat wij aan boord van de „Ceres" waren en het anker werd gelicht, en toen gaf ze mij de volle laag. Zij wachtte tot ze me als een zalm in het net had, bij wijze van spreken, — het is precies zoo gebeurd, als ik het je nu vertel."

„Ach," sprak Stefansson, „op vrouwen en wat zij zullen doen, kan men nooit rekenen, doch niettegenstaande dat, is het vreemd — heb je geen ruzie gehad?"

„Ruzie? Neen; waarover zouden wij ruzie maken?"

„Nu, wanneer je geen ruzie met haar hebt gehad en ze zoo plotseling wegging, kan je er zeker van zijn dat er een ander in het spel is."

„Een ander?"

„Ja, dat er nog een ander is, die belang in haar stelt. Als oud vriend wil ik je wat vertellen. Toen Jonass Magnuss mij hier een bezoek bracht na zijn terugkeer en ik hem van Schwalla's verloving vertelde, was hij hierdoor zeer getroffen. Ik kon dit duidelijk merken en geloof dat hij zelf een oogje op haar had."

„Die visscher!"

„Ja, maar hij is haar neef!"

„Hij heeft met de zaak niets te maken gehad," sprak Gudmundsson, in wiens brein een nieuwe gedachte opkwam.

„Misschien wel, — misschien ook niet," antwoordde Stefansson, „als hij het niet is, wie is het dan?"

Gudmundsson, die tot dusverre zoo geheel vervuld was geweest van woede over Schwalla's lichtzinnigheid, dat de gedachte aan een medeminnaar nooit bij hem was opgekomen, begon nu plotseling de waarheid te vermoeden.

Ericsson, degeen die hem had gedwarsboomd, die zijn huis door een list had verkregen, die zijn dienste beschikte, die zijn poging om de petroleum op te koopen had verijdeld en tot nu toe zulk een buitengewoon geluk met het visschen had gehad, deze Ericsson had ook Schwalla veroverd. Hij wist dat zij tezamen naar den ijsberg waren gegaan; hij wist dat zij op vriendschappelijke voet stonden, en voor het eerst zag hij in dat Ericsson als man, door zijn fysieke eigenschappen, een eerste plaats innam bij de vrouwen.

Iemand, minder zeker van zichzelf dan Gudmundsson, zou hiervoor reeds eerder bevreesd zijn geweest. Hij had echter tot dusverre Ericsson slechts beschouwd als een visscher, als iemand die handenarbeid verricht. De gedachte dat Schwalla haar zinnen op een visscher zou kunnen zetten, was nooit bij hem opgekomen. Nu echter, in zijn zwak getast door Schwalla's weigering, zag hij donker vóór zich het beeld van den man dien het Noodlot tegen hem had opgezet.

Hoe langer hij over de zaak nadacht, des te sterker werd hij overtuigd van de waarheid van Stefansson's vermoeden dat er iemand anders was en dat deze persoon Ericsson moest zijn.

Hij nam afscheid van Stefansson en begaf zich naar het Zoega Hotel.

Gudmundsson was IJslander; dit hield in, dat hij een man was vol bijgeloof, het geloof aan het booze oog, het Noodlot en de macht van geesten. Oppervlakkig beschouwd had hij moderne begrippen, hij las de couranten, stelde belang in de politiek

van Europa, had Londen, Kopenhagen en Parijs bezocht — en toch leefde hij in zijn binnenste ver van den tegenwoordigen tijd. Hij geloofde aan de Nymf der Flóka zooals Schwalla er aan geloofde, doch indien men er met hem over had gesproken zou hij, hetgeen Schwalla niet zou doen, erom hebben gelachen. Hij geloofde aan helderziendheid en toovenarij en in het geheim bezocht hij spiritualistische bijeenkomsten.

Bij het gaan door de straten dacht hij minder aan Schwalla dan aan Ericsson.

Ericsson had zich plotseling aan zijn geestesoog vertoond als een macht welke hem tegenwerkte en hem dus toescheen slecht te zijn. Er was iets bovennatuurlijks in, dat een vreemdeling zoo maar naar Skarstöd kwam en alles naar zijn hand kon zetten.

Hij begaf zich naar de bar van het Zoega Hotel en bestelde een bittertje. Hij had een tafeltje voor zich alleen uitgekozen en terwijl hij dronk, overdacht hij de zaak nog eens nauwkeurig.

Hij gevoelde dat hij met Ericsson moest afrekenen, indien hij niet wilde dat de strijd eenzijdig werd. Indien Ericsson door de zwarte Machten werd geholpen zou hij, Gudmundsson, eveneens hulp zoeken bij hen die hem in deze aangelegenheid konden bijstaan.

Hij kende in Reykjavik zelf verscheidene menschen die hem konden voorzien van een amulet tegen het booze oog, maar hij wilde zich bedienen van een krachtiger hulp dan deze hem konden geven, en hij wist waar die hulp te vinden, ofschoon hij daarvoor een reis moest ondernemen van een paar dagen. Hij had zijn bagage in het Hotel te Reykjavik achtergelaten en na zijn glas te hebben geleefd, keerde hij terug en beval dat men een pony voor hem zou zadelen.

De „Stirling”, waarop hij plaats had genomen om naar Kopenhagen te gaan, zou eerst den volgenden Zaterdag op het middaguur vertrekken; nu was het Woensdag, hij had dus drie heele dagen vóór zich, hetgeen tijd genoeg was voor zijn doel.

Het was halfeen toen hij vertrok en den weg insloeg welke langs de heete bronnen leidde naar Thingveller.

Hij ging over de brug der bruisende Ellithaar, totdat hij de laatste boerderij van het district Reykjavik bereikte. Hier maakte hij halt om den pony te laten uitrusten en zelf koffie te drinken onder een praatje met de boeren over het vooruitzicht van den hooioogst en het komen en gaan der toeristen. Het teekende den man, dat hij, alhoewel geheel in beslag genomen door den onlangs geleden tegenslag, toch nog genoeg tijd en lust had om hieromtrent informaties in te winnen.

Na zijn pony weer bestegen te hebben, reed hij voort in de richting van Thingveller. Sedert hij de Ellithaar had verlaten, was de weg steeds opwaarts gegaan en nu leidde deze over een uitgestrekt, bemost en met rotsblokken bezaaid plateau, waar gewoonlijk niets levends te zien was, dan van tijd tot tijd een enkele raaf. De grensstenen, dienend om den weg in den winter aan te duiden, stonden op een kwart mijl afstands van elkaar, en deze lange rij van vooruitstekende steenblokken had het aanzien eener sinistere rij bedelaars, welke zich onbewegelijk en stom uitstrekten, zoover het oog reikte.

De weg van Reykjavik naar Thingveller is de eenzaamste weg ter wereld voor den reiziger die geheel alleen is, en de nabijheid dezer steenen figuren is niet bij machte om dit gevoel van verlatenheid te doen verminderen. De wind welke over de vlakke streek, bracht bij korte tusschenpoozen den kreet van een regenfluit, een geluid vol melancholie en noodlot. Gudmundsson echter sloeg weinig of geen acht op de regenfluiters, de raven, of de verlatenheid om hem henen; ofschoon zijn gemoed vervuld was van bijgeloof en zwarte machten, was hij niet toegankelijk voor de indrukken die de omgeving of het weder op anderen uitoefenden.

Hij bleef een uur in de berghut, een soort van schuur aan de linkerzijde van den weg, den reizigers meer dan welkom gedurende de wintersneeuwstormen. Daarop reed hij verder en bereikte tegen zeven uur den rand van het plateau, waarvan men het uitzicht heeft op de vlakke van Thingveller.

Er is zeer veel ophef gemaakt van de wateren der Gallfoss en er is door de reizigers veel verhaald van deze sombere plaats, wier omliggende heuvelen een gelijkenis vertoonen met engelen in sleepende gewaden.

In de dagen van vuur en verlatenheid, toen dit geheele land kookte en bruisde, toen de zwavelwolken een wereld van asch en stroomen van vloeiend gesteente in zwarten nacht hulden,

verhief zich een groote bel uit de lava, opwaarts stijgend, en deze zonk vervolgens zonder uit een te spatten neer, de vlakke vormend van Thingveller, een vlakke, drie mijlen breed, wier zuidwestelijke grens den oever vormt van een uitgestrekt meer.

Het meer en de vlakke liggen door vulkanische heuvelen omgeven, nog juist zoo als toen het koken en bruisen en zuchten der Schepping wegstierf en de zon, door de zwavelwolken heenbrekend, een vlakke vond en een meer.

Niettegenstaande de heuvelen thans gekleurd zijn door smaragdkleurig gras, en wilde bloemen groeien op de meest eenzame en onverwachte plaatsen, hangt toch de somberheid van de eerste dagen der wereld nog over het reusachtig amphitheater, welks bodem de vlakke is van Thingveller. Deze somberheid welke, als de rook van een brand uit langvervlogen tijden, over de omgeving hangt, verleent aan dit oord haar eigenaardigheid.

Gudmundsson hield de teugels in om een oogenblik uit te rusten en liet zijn blik gaan over de groote uitgestrektheid. Hij kende deze omgeving heel goed en had meermalen kleine zalmen uit de Sögg-rivier en forellen uit het meer gevangen.

Toen liet hij zijn pony omkeeren, en kwam den berg af door de breede kloof in het bazalt welke naar de vlakke leidt. Hij ging vervolgens de brug over welke de rivier Oxara overspant. De oude steenen brug, waarvan de leuninggen vereenzelvigd waren met den bloedsteen, waarop de ruggen der misdadigers werden gebroken in de dagen der oudheid, is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor eene van hout; de poel echter, waarin de rampzalige vrouwen werden geworpen, is gebleven, diep, huiveringwekkend, zwart.

Onder het voortrijden liet hij den blik hierover gaan, ging de boerderij, aan de linkerzijde van den weg gelegen, voorbij en richtte zich naar de kleine herberg in het midden der vlakke. Hier rustte hij drie uren uit, at, huurde een andere pony en begaf zich opnieuw op weg.

Gudmundsson kon zich best met weinig of geen nachtrust vergenoegen wanneer hij zaken had te doen en ofschoon het nu na middernacht was, was het bijna even helder als in Skarstöd, hoewel deze plaats veel noordelijker ligt. Hij vervolgde zijn weg gedurende ongeveer een half uur en daar, waar een klein stroompje het pad kruiste, verliet hij dit en volgde de bedding der rivier.

Hij ging stroomopwaarts en het kleine riviertje zong en borrelde en dartelde op zijn weg. De bodem der streek, door Gudmundsson nu betreden, was groen en frisch en bedekt met mos en smaragdkleurig gras, ofschoon hier en daar rotsblokken verspreid lagen; dit alles toonde aan, dat hier volop water was.

Maar de onschuld der rivier was de schoonschijnende onschuld van een slecht kind en de glimlach der vallei verborg verderf, want hier bevonden zich de moerasgronden en moddergaten, gereed om den mensch in een oogwenk te verzwelgen.

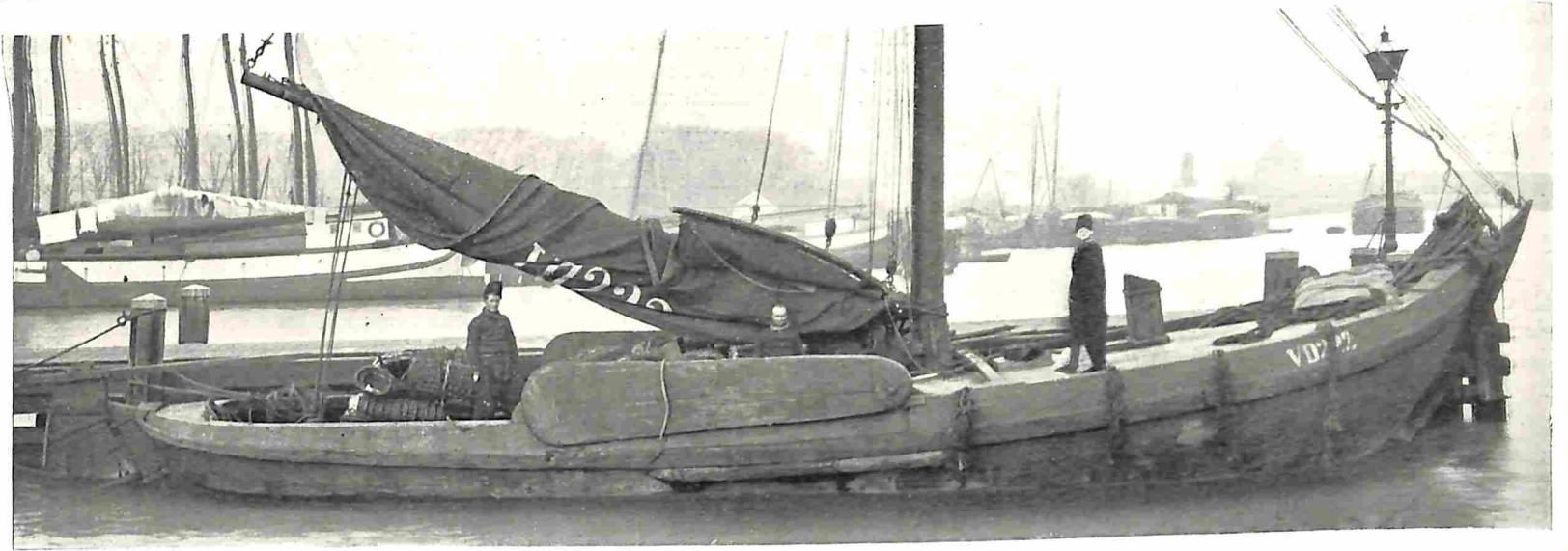
De pony rook het gevaar en ging voorzichtig voort, met wijde neusgaten en uitgestrekte hals; Gudmundsson was niet bevreesd: het was niet de eerste maal dat hij zich op deze plaats bevond en hij kende het juiste pad bij ondervinding.

Hij hield den oever van het riviertje, dat steeds smaller werd tot het geheel verdween, als werd het verzwolgen door het moeras; daarna volgde hij een pad, door een lange rij grensteekens aangegeven, totdat hij een hut in het oog kreeg, welke er uitzag als een groote bruine molshoop; de rij der grensstenen liep er recht op aan, alsof een vinger zich ernaar uitstreekte. Toen hij de hut naderde, hoorde hij een geluid. Het was dat van een spinnewiel, tezamen met de stem eener vrouw.

De stem van het wiel en die der vrouw antwoordden elkaar hetgeen een eentonig en somber effect gaf en nu Gudmundsson naderbij kwam, zag hij een lichtschijnsel, dat, door de deur komend, wedijverde met het heldere licht der vallei. Hij steeg op eenige meters afstands van den pony en hem daar latend om het gras en het onkruid af te grazen, begaf hij zich te voet naar de hut. De spinnende vrouw staakte haar werk, toen zij den man aan haar deur zag staan.

Zij was een groote, zware vrouw met een tevreden en glimlachend gelaat. Na den eersten oogopslag merkte men het terugstootende in haar op. Men kreeg den indruk dat zij door weinige beweging in haar eenzaamheid dik was geworden en dat haar rustige tevredenheid niet was gekomen uit menschelijke bronnen. (Wordt vervolgd).

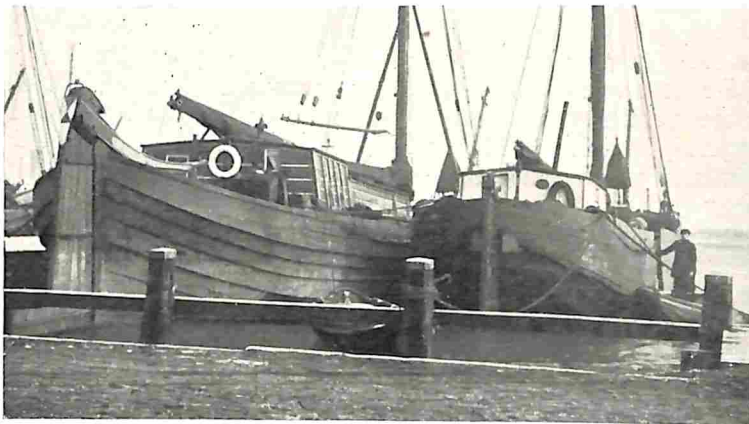

VOLENDAMMER BOTTER.

ONZE HOUTEN SCHEPEN VAN DE BINNENVAART EN DE VISSCHERIJ.

DE Amerikaansche filosoof Emerson zegt in één zijner Essays, „dat alle dingen in den mensch bestaan, gekleurd door de bijzondere wijze van uitdrukking van zijn ziel”. 1) Hij doordringt de geheele door hem aangeraakte natuur, zelfs waar hij dat slechts met de vingertoppen doet, met elke hoedanigheid van zijn karakter. Hij voegt aan het natuurlijke landschap dingen toe, die het in overeenstemming brengen met zijn eigen wezen; hij maakt, waar hij kan, de schoonheid van het landschap begrijpelijk voor hemzelf, door er die zijner ziels-factoren, d.w.z. die handelende elementen in aan te brengen, waardoor hij in staat is zijn eigen verhouding tot de natuur te bepalen, de natuur zelve klaarder te doen staan in zijn bewustzijn. Hij doet dat overal waar hij verschijnt, in de steppen, woestijnen en prairieën, in de bosschen en op de bergen, op de zeeën, meren, plassen en rivieren. De primitieve mensch doet dat grotesk en onbeholpen, hij kan aan de natuur nog niet de juiste maat aanleggen; maar naar mate zijn ontwikkeling voortschrijdt, komt er meer harmonie in zijn be-invloeding van de natuur en dan verrijzen er zulke brandpunten van zijn geestelijke beheersching der natuur als daar zijn de pagoden in China en Achter-Indië, de paleizen van Delhi, de pyramiden van Egypte en de tempels van Griekenland en het oude Rome. In het westen van Europa, waar het mentaal en geestelijk leven zich meer geconcentreerd heeft in de grootere steden en waar de beschaving nog jong is in vergelijking met de ten deele heengegane beschavingen van de zoo even genoemde landen, vindt men slechts weinige van die geestelijke middelpunten. De kathedralen en paleizen van het Westen staan te zeer midden in de huizenzee, hebben te veel contact met den mensch zelve, dan dat men spreken kan van een zekere maat die zij de natuur zouden aanleggen. Het leven hier heeft zich te veel gericht naar de utiliteit der dingen, vooral gedurende de 19de eeuw. Spoor-wegen, bruggen en fabrieken hebben nog steeds gefaald zich

1) Emerson: Essays, Character.

OVERNAADSCHE AAK EN PRAAM.

aan te passen aan de natuur en brengen zelfs het hunne er toe bij de dingen van nut, die zich wél aangepast hadden aan de natuur, te verdringen. Dit is in sterke mate het geval, wat ons eigen land betreft, met onze windmolens en onze houten zeilschepen, dingen die toch niet louter om hun schoonheid bestaan. Elk landschap eischt een bijzonderen vorm van aanpassing, willen de dingen daarin meelevend en niet als vreemde elementen vijandig staan tegenover de natuur. Over de bijzonder goede aanpassing van de windmolens aan het hollandsche landschap valt misschien wel het een en ander te zeggen in een volgend artikel; in het huidige zullen wij het innig verband beschouwen dat in den loop der tijden gelegd is geworden door het houten zeilschip tusschen het karakter van den Hollander en het Hollandsch landschap. Wij schakelen hierbij uit de modellen in gebruik bij „de Zeilers”, de leden onzer bloeiende Zeil- en Roeivereenigingen; ofschoon deze modellen zich, zij het ook in min of meer verrijfden vorm, aansluiten aan de oudere typen.

Elk goed gebruiksvoorwerp moet voldoen aan drie eischen: het moet sterk genoeg zijn om weerstand te bieden aan de slijtage, die bij elk gebruik optreedt; het moet goed bruikbaar zijn en de vorm moet weerstand en nuttigheid zóó in zich vereenigen, dat de gebruiker liefde gaat gevoelen voor zijn werktuig, onverschillig of dat een tempel is om zijn godsvereering uit te drukken of een hamer om spijkers in een muur te slaan. Men kan ze samenvatten tot de aesthetische drie-éénheid: *kracht, wijsheid, schoonheid*. Wanneer een gebouw, een instrument, een stuk gereedschap, een meubel of een schip aan deze drie eischen op harmonische wijze voldoen, zijn zij goed, schoon en waar. Onze houten zeilschepen doen dat in zeer hoogen graad. Wel zijn er, vooral onder de tjalken en koffen, van ijzer gebouwd, wier vormen geheel geconstrueerd zijn op de houten modellen, maar velen van hen worden gebruikt op de Oost-Zee-vaart en vallen dus buiten het kader van deze beschouwing. Een groot nadeel hebben de kleinere ijzeren schepen nog: dat zij verschrikkelijk koud zijn in den winter en 's zomers op broedovens gelijken.

De ijzer-constructie heeft verder geleid tot de verschijning op onze wateren van vaartuigen, die niet meer zijn dan ijzeren bakken, dingen waarmede men het kan doen, zoo de eischen niet te hoog gesteld worden, maar die evenveel op een rechtgeaard schip gelijken als een stok met een steen er aan en teer, de z.g. ijzeren aken, drijvende bakken, die bij den minsten stoot een gat oploopen en dan dadelijk zinken of bij onvoorzichtig lossen of laden heel gemoedelijk in tweeën breken. Zij zijn goedkoop door hun groot laadvermogen en aangebouwd en zodoende de mooie, oude houten schepen verdringen.

Deze vaartuigen passen zich niet aan de omringende natuur aan, omdat de menschen die ze bouwen en laten bouwen eenvoudig maling hebben aan de natuur en alleen denken aan geldverdiene. In hun conceptie staan deze aken niet ver boven den uitgeholden boomstam, maar evengoed als

KATWIJKSCHE BOMMEN.

zich uit dezen alle scheepsvormen hebben ontwikkeld, zoo ook zullen mettertijd uit dezen onbeholpen, primitieven ijzeren aak-vorm krachtiger, wijzer en schooner vormen voortkomen, die evenzeer recht hebben op 's menschen piëteit als de thans meer en meer verdwijnende vormen van ons houten zeilschip. Het ijzer is de groote vijand van het hout, niet alleen bij de binnenvaart, maar ook bij de visscherij. Verdwijnen de koffen, tjalken, pramen, boeiers en poonen meer en meer van onze binnenwateren, op de kust- en op de groote visscherij komen de bommen, de loggers, ja zelfs onze mooie bidders en blazers en de in de Zeeuwsche wateren gebruikte hoogaars leelijk in het gedrang door de verschijning van hun roestigen concurrent: den ijzeren stoomtrawler of treiler. Die wel eens langs de visschershaven van IJmuiden wandelt, wordt getroffen door den vervuilden, verfloezen staat waarin deze trawlers chronisch verkeerden en welk een groot contrast zij vormen met de blank geschrobd en gepoetste zeil-loggers en bidders.

Waarom nu is ons houten zeilschip zulk een lust voor het oog? Omdat daarin de drie voorwaarden voor een goed geheel ten volle zijn vervuld. Beschouw eens met aandacht zulk een tjalk of zulk een praam. Let op den voorstev, den boeg en zie hoe daar de *kracht* tot uitdrukking komt; van den voorstev loopt het berghout om het heele schip heen, de *wijsheid* die het al omvat, en aan dit berghout zijn de zwaarden bevestigd, die het schip voor afdrijven behoeden en het recht door zee doen gaan, wijsheid en kracht vereenigd; en in den achterstev, daar waar de woning is van den schipper, vindt ge de schoonheid in de lijnen van den spiegel en het roer. Er bestaan nu nog z.g. hek-tjalken, waar die schoonheid zich uit in een pure symphonie van lijnen. En hoe innig in verband met het eigen karakter van ons volk staan daar die oude vormen, hoe is elk detail geworden tot een onafwijsbare noodzakelijkheid en toch hoe verschillend is de oplossing van elke bijzondere moeilijkheid, die zich in den loop der tijden voordeed! Zoo ontstonden de onderscheidene typen van tjalken, pramen enz. en elk schip had weer zijn bijzondere kenteekenen, waaraan de ingewijde kon zien uit welke provincie of streek, zelfs van welke werf zij kwamen, hoe oud het schip was en of het al of niet zijn oorspronkelijk tuig bezat. En hoe komen die vormen overeen met het eigen karakter van den Hollander; de stugheid, de onverzettelijkheid, zoo ge wilt de ruwheid en desnoods de wreedheid van het volk, zij spreken uit den breeden krachtigen voorstev, gebogen als een stierennek; het berghout spreekt van zijn ontvankelijkheid, van de veel-omvattendheid, van zijn kennis, de zwaarden van zijn zin voor evenwicht en de achterstev van zijn zin voor gemoedelijkheid, voor rustige intimiteit en voor bezonken schoonheid. Zoo past het schip zich aan aan den schipper en deze weer aan zijn schip; hij heeft het lief en met leede oogen ziet hij het aan, moet hij het lijdelijk aanzien, hoe stuk voor stuk de mooie, goede, oude schepen uit de vaart verdwijnen en hun plaats moeten afstaan aan de „drijvende doorkisten” zooals hij de ijzeren aken noemt.

Met onze bommen van Scheveningen en Katwijk is het evenzoo gesteld, ofschoon daarvoor nog wel eens de houten zeillogger gebouwd wordt. Haar vorm is echter niet meer typisch hollandsch en helt meer over naar den internationalen sloepvorm.

In een ander tijdschrift hebben wij vroeger reeds een opwekking geschreven aan de liefhebbers der zeilsport om de handen in een te slaan en te trachten een fonds te vormen, om daaruit, wanneer een of ander fraai schip uit de vaart genomen wordt om onder het breekijzer van den slooper te vallen, dit aan te koopen, hetzij om het te plaatsen in een of ander openlucht-museum of het te laten dienen voor oefeningsvaartuig voor de jongere zeilers. Er wordt tegenwoordig toch zoo veel geld uitgegeven; op een paar duizend gulden meer of minder komt het voor die heeren niet op aan. Zij doen er een goed werk mee.

R. LENSSELINK.

Zegswijzen uit het verre Oosten.

1. Van zeven runderen één haartje. (Een heel klein beetje.)
2. Iemand, die met de hand kan komen, waar het jeukt. (Een knappe kerel.)
3. Het is beter zijn personeel te verminderen, dan tot de Geluksgoden te bidden.
4. Ook ongeluk, als men het drie jaar lang draagt, werpt zijn nut af.
5. Een nacht, waarin je het niet merkt, als je in den neus geknepen wordt (Een stik-donkere nacht.)
6. De mond is de poort van alle onheil.
7. Geduld is goud.
8. Het is wind in het oor van een paard. (Het is kloppen aan dooveman's deur.)
9. Een booze daad verbreidt zich duizend mijlen; een goede daad gaat de poort niet uit.
10. Praat eerst met een mensch; berijdt eerst een paard (oordeelt niet te vroeg.)
11. Ook de duivel was eens achttien jaar. (Alles heeft zijn goeden kant.)
12. Een halfverbrand stuk hout vat licht vuur. (Oude liefde roest niet.)
13. Men meent geen aanwensels te hebben en heeft er zeven.
14. Zelfs een harde steen gaat een dronkenlap uit den weg.

DE R.

PRAMEN.

SINT JAN.

24 JUNI.

TALRIJK zijn de plaatsen in het Oude en Nieuwe Testament, waar toespelingen op Johannes den Dooper voorkomen, Zijn komst wordt voorspeld in de profetieën van Jesaia 1) en Maleachi 2) en de vervulling daarvan vindt men in de evangeliën, voornamelijk bij Mattheus 3) in de woorden: „onder degenen, die van vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan, meerder dan Johannes de Dooper.” De Kerk heeft hem zulk een hooge beteekenis toegekend, dat vroeger ook zijn geboortedag werd herdacht, eene vereering, alleen aan Christus en Maria bewezen. De dag werd met drie missen en een plechtige benedictie gevierd. Volgens het Martyrologium werd door de Latijnen zelfs de ontvangst van den H. Johannes den Dooper op 24 September als een feestdag beschouwd en bij de Westersche Kerk staat de datum van zijn onthoofding, 29 Augustus, nog op den kalender. Talrijk zijn de voorstellingen van Johannes den Dooper in kerken, musea en paleizen. Merkwaardig is ook een doopbekken in de kerk van S. Barthelemy te Luik, dat omstreeks 1312 door Lambert Patras van Dinant gegoten werd, waarop in relieffiguren de Dooper als boetprediker en de doop in den Jordaan worden voorgesteld. Den volledigsten beeldencyclus hebben wij in de muurschilderingen van het choor der domkerk te Brunswijk uit de XIIIe eeuw. In het baptisterium te Florence wordt door Andrea Pisano (1270—1349) in 20 reliefs de geschiedenis van Johannes weergegeven. Het werk werd in 1330 voltooid. Ook een doopbekken in S. Giovanni te Siena van 1417 geeft in bronsreliefs voorstellingen van den Heilige en Raphael schilderde hem met kruisstok, als boetprediker; het doek bevindt zich in het paleis Officio te Florence, tusschen 1660—1674 door George Vasari gesticht; ook door Murillo werd hij afgebeeld.

De Sint Jansnacht, van 23 op 24 Juni, is evenals de Walpurgisnacht, een geheimzinnige. Ook dan drijven de geesten hun spel; dan wordt de wichelroede gesneden en plukt men het Sint Janskruid. De schipper durft niet uitvaren op het Haringvliet. Vroeger was het de gewoonte zich in stroomend water te baden, als een herinnering aan het doopsel des Heeren in den Jordaan. Later ging 't gemeene volk zich ontkleeden om zich in het natte gras te rollen; beschaafde lieden legden doeken buiten, om den Sint Jansdauw op te vangen, een voortreffelijk middel tegen allerlei ziekten en kwalen, vooral oogziekten. Zooals de Kerstnacht de Moedernacht was, zoo was de Sint Jansnacht het Moederlicht.

„Sint Jan de Dooper” is de groote dag van het middenzomerfeest met zijn offeranden en offermaaltijden, zoo lezen wij bij Dr. Schrijnen, en speelt daarom in het Germaansche volksleven een voorname rol. Dan werden vuren ontstoken, ter eere van Balder of Wodan. Men stak een stuk hout in een wagenrad, dat zoolang gedraaid werd, totdat het vuur vatte.

ONZE HOUTEN SCHEPEN. KWAK.

Menschen en dieren moesten driemaal er doorheen loopen, (het haardvuur was niet heilig genoeg) waarna ieder een stuk verkoold hout medenam, als voorbehoedmiddel tegen ziekten van mensch en dier. Merkwaardig, zegt Dr. Schrijnen verder, is hetgeen in een reisbeschrijving van 1567 omtrent deze vuren voorkomt. Er werd een wagenrad van stroo gevlochten en op een hoogen berg geplaatst, waarbij werd gezongen en gedanst. Dan werd het rad aangestoken en rolde in volle vaart naar het dal, dat een schouwspel aanbod, „alsof de zon van de heuvels liep.”

Men noemde dit noodvuren, die later werden overgebracht in de Nieuwjaars-, Vastenavond-, Paasch- en Pinkstervuren en eindelijk in het Sint-Jansvuur. In de XVIIe eeuw werden zij als „ongeregeldheden en insolentie” verboden, maar honderd jaar vroeger namen zelfs vorsten deel aan de pret. Zoo lezen wij bij Ter Gouw, dat Karel van Oostenrijk, later Karel V, in 1515, na in Brabant, Zeeland en Holland ingehuldigd te zijn, zich van 10 Juni tot 9 Juli te 's Gravenhage ophield en zelf het Sint-Jansvuur aanstak, hetgeen in zijn reisboek aldus is opgeteekend: „le 23 Juin l'archiduc alluma le feu de Saint Jean en la manière accoutumée”. Dit laatste zal wel niets anders beteekenen, dan dat de 15-jarige vorst er omheen gedanst heeft.

Eigenaardig zijn ook sommige gebruiken, aan dezen feestdag verbonden. Meisjes trachtten een vrijer te krijgen; gelukte dit, dan noemden ze hem haar „Sint Jan”, zooals een XVIIe eeuwsch liedje zegt:

So haest als sy mijn sach en stong ik haer wel an,
Want sy riep in 't volle selscip, dit is mijn eyghen Sint Jan.

In Brabant, Gelderland en Limburg bestond de gewoonte een krans van groen en bloemen buiten aan de deurpost te hangen, die daar bleef totdat hij verdord was. Hij beschermt tegen onweer en moet bestaan uit notenblaren, korenbloemen en Sint-Janskruid, ook wel „Jaag den duivel” genoemd, omdat het de eigenschap bezit booze geesten te verdrijven. De vrouwen legden notenblaren in haar mans schoenen, want notenblaren brengen geluk aan.

Veel van die onschuldige gebruiken werden alweer verboden. Zoo lezen wij in een „comptoir almanack” van 1606: „so wendden die van Alckmaer zich tot de Regeering der Stadt met het versoek de groote dertelheyt, superstitie en afgoderie, die er op Sint-Jansdag gepleegd werd, met ophangen van croonen, eten, dansen, looveren dragen enz. te weren.” Dat alles is voorbij: alleen worden op afgelegen dorpen in Brabant, Limburg en den Achterhoek nog wel kransen boven de deur gehangen, maar de vuren zijn voor goed gedoofd. K. L. SCHAMP.

1) Jes. 40: 3. 2) Mal. 3: 1. 3) Matth. 11: 10.

ONZE HOUTEN SCHEPEN. SCHOKKER IN DIENST BIJ 'T LOODSWEZEN.

EEN SCHEMERUUR.

DE grauwe schemering van een Decembervormiddag vulde de kamer. Bij de ramen, waar nog daglicht hing ijler, verdichtte ze zich donker in de tegenovergestelde hoeken. Alleen in en vlak om het haardje was een warmroode gloed, waarvan het licht wegsmolte verder in de kamer, een met de schemering.

ONZE HOUTEN SCHEPEN. PAVILJOENSTJALK EN BOTTER.

In een gemakkelijk vouwstoeltje, de voeten dicht bij het vuur gestrekt, 't fijn-donkere profieltje met de zwarte kroeshaartjes op 't voorhoofd nog juist vallend binnen de lichtschijn uit het haardje, zat Sidonie van Straaten, 't hoofdje geleund tegen den rand van de leuning, een boek op haar schoot. Zij had den heelen middag gewerkt en gelezen, en nu ze de letters niet goed meer kon onderscheiden, genoot ze van de rust en intimiteit van de schemering en het warmlichtende haardje met het witte vachtje er voor en het zwarte poesje, genoot ze van het even vrij laten van haar gedachten.

Sidonie, sinds een half jaar candidaat in de Nederlandsche letteren, had op haar achttiende jaar haar vader verloren. Haar moeder was al enige jaren eerder gestorven, zoodat ze reeds vroeg geleerd had, op zichzelf te staan. Haar ouders hadden altijd betrekkelijk weelderig geleefd, maar bij haar vaders dood bleek, dat de zaken niet schitterend stonden en nadat alles geregeld was, bleef er slechts een klein kapitaal voor Sidonie over, die toen in de vijfde klasse van het gymnasium zat; genoeg om van te studeeren, maar dat daarna dan ook wel verbruikt zou zijn. Het jaar, dat ze nog op school was, hadden vrienden van haar ouders haar bij zich in huis genomen en daarna was ze in Leiden op kamers gaan wonen, waar ze binnen drie jaar haar candidaatsexamen gedaan had. Ze leefde eenvoudig en zuinig, zonder zich daarom alle genoegens te ontzeggen en voelde zich echt thuis op haar gezellige kamer, waarheen ze verscheidene meubels en snuisterijen uit haar ouderlijk huis had meegenomen.

Sidonie dan leunde achterover in haar stoeltje en streelde voorzichtig met de punt van haar voet den rug van het poesje, dat, 't zwarte staartje over de witte voetjes gelegd, onbeweeglijk rechtop, met zijn groene oogen wijsgeerig tegen het vuur zat te knippen.

De friesche klok in den hoek bij het raam sloeg vier uur.

Sidonie vouwde haar handen achter het hoofd samen, strekte haar beenen zoo ver mogelijk uit, zoodat Poes bijna een trap kreeg, en geeuwde.

„Ach, ach, Mieke, wat kan een mensch lui zijn! We waren vast van plan, Mieke, vanmiddag naar de club te gaan, omdat we ons daar zoolang niet op de thee vertoond hebben en nu zijn we werkelijk te lui om op te staan. 't Is schandelijk, hè Mieke? Ga je nu kopjes geven, omdat ik zoo lui ben? Malle Poes! Zeg, zou er om half vijf ook nog een kopje thee te krijgen zijn? Dan blijf ik nog een poos zitten. Ja... je bent zoet, hoor... zeker!”

Ze had zich voorovergebogen en aaide de kat over het glanzend-zwarte velletje. Mieke trachtte telkens haar kopje liefkoozend tegen Sidonie's hand te stooten en ging tenslotte op haar rug liggen, de pootjes omhoog, verlangend, dat ze haar met haar vingers zou laten spelen. Daar klepte aan de voordeur de post. Zou er iets voor haar zijn? Ze bleef nog even zitten, misschien werd het boven gebracht. Ja, daar kwam de juffrouw al de trap op. Er werd geklopt.

„Ja”.

Juffrouw Krane, een gezellige, dikke Moeke, kwam binnen.

„Alsjeblieft, Juffrouw. Daar is een kaartje voor u. Zeker weer een verlovingskaart. Die meisjes verloven zich maar. Je zoudt anders zoo zeggen....”

„Ja, juffrouw. Dat hoort er zoo bij. Al studeer je, daarom zweer je 't huwelijk nog niet af. Dank u wel.”

„Ja, 't schijnt zoo,” mompelde juffrouw Krane, terwijl ze weer de deur uitdribbelde.

Sidonie hield het kaartje bij het vuur en bekeek het adres. 't Was de hand van haar nichtje Louise Vermeer. He, met wie zou die... Haastig trok ze de kaartjes uit het envelopje.

Louise Vermeer en Jhr. Mr. J. A. M. van Brandenstein.

Ze liet de kaartjes in haar schoot vallen, nam ze weer op en staarde ze aan, alsof ze een groot wonder zag.

„Hans en Louise,” fluisterde ze voor zich

heen, „Louise en Hans.”

't Hoofd in haar handen, de ellebogen op haar knieën, staarde ze voor zich uit op 't witte vachtje en 't zwarte poesje, dat haar verwonderd aankeek. Ach, ja, ze had het immers wel kunnen verwachten. De wereld was immers zoo. Louise was rijk en zij arm. Dat was het verschil, dat alles besliste in 't leven. Maar toch drong het eigenlijk nog maar half tot haar door en ze herhaalde nog eens, half hardop: „Louise en Hans.”

Ze bleef zoo zitten, 't hoofd in de handen, en één voor één stonden ze weer vóór haar, de oude herinneringen, zooals ze zoo dikwijls gekomen waren den laatsten tijd, duidelijk alsof ze werkelijk leven waren.

.....
Ze zag zichzelf op een zonnigen zomerdag, in een witgelakten schommelstoel gezeten op het terras van haar oom Vermeer. 't Eene witgeschoende voetje tegen een voetenbankje, schommelde ze heen en weer, terwijl ze in een boek bladerde zonder te lezen. Schuin tegenover haar, een mandoline op zijn knie, zat Hans van Brandenstein en tokkelde een verliefd wijsje, dat in de mode was. Zijn frisch, gebruid jongensgezicht keek telkens met een eigenaardig-jolige tinteling in zijn blauwe oogen naar haar op en dan weer naar zijn mandoline. Verderop in den tuin schemerde tusschen de boomen door het rasterwerk van het tennisveld en klonken de stemmen van Louise, haar neef Karel en John Verharderen: „Out.... thirty.... out.. thourty.... game”

„Waarom had je nu eigenlijk geen zin om te spelen, Sidonie?” vroeg Hans terwijl hij weer opkeek van zijn mandoline. „Dat interessante boek schijnt je toch niet zóó te boeien, als je voorgaf. Ik denk, dat de woorden, die je er in gelezen hebt, wel te tellen zijn.”

„Omdat jullie juist met je vieren waart, als ik niet meedeed. Wist ik, dat jij ook niet mee zou doen?”

„Maar je kon toch nagaan, dat ik er niets aan zou vinden, als ik niet met jou speelde?”

„Nonsens. De anderen spelen net zoo goed als ik, zoo niet beter.”

ONZE HOUTEN SCHEPEN. KOF.

„Dat is niet waar; dat weet je zelf wel. Je weet best, dat je.....”

„Nou, komaan, hé. Schei nu uit met die flauwiteiten. Als je 't dan weten wilt waarom; nu ik ben, eerlijk gezegd, te lui en ik wou ook wel eens alleen zijn.”

„Dat is gemeen! Dat meen je niet!”

Hans sprong op en slingerde de mandoline naast zich op de bank. „Dan zal ik je maar dadelijk aan je geliefde eenzaamheid overlaten.”

„Ga je gang.”

Hij was al bij de trap van het terras, maar keerde toch weer terug en kwam vlak voor Sidonie staan.

„Meen je 't werkelijk? Stuur je me weg? Kijk me eens aan?”

Sidonie antwoordde niet en ontweek blozend zijn blik. Een oogenblik bleven ze zoo tegenover elkaar. Toen zag Sidonie hem vol aan en stak hem haar hand toe: „Je bent een goeie jongen, maar je moet je niet aanstellen. Willen we een heel klein eindje gaan wandelen? 't Kan nog net voor de thee.”

Hij trok haar bij haar hand uit het luie stoeltje.

„Goed, vooruit dan maar! Eigenlijk moest ik boos zijn, want je behandelt me als een kwajongen, maar met boosheid kom je nu eenmaal niet ver.” En vlug liepen ze de treden van het terras af.

.....
Dat was het begin geweest, de eerste keer, dat er die sfeer van teederheid tusschen hen geweest was.

O, hoeveel heerlijke oogenblikken waren daarop gevolgd! Fietstochten, waarop Hans en zij bijna altijd toevallig naast elkaar reden, vertrouwelijke wandelingetjes door den grooten maanbeschenen tuin, terwijl uit het huis de stemmen van Louise en Verharderen klonken, die duetten zongen, 's morgens op het tennisveld, wanneer ze hem naast zich voelde en vóór zich Louise zag, de forsche blondine en den kleinen, tengeren Verharderen of den grooten, stoeren Karel.

Van de gesprekken herinnerde ze zich niet veel meer. 't Waren van zijn kant meest onbeduidende complimentjes geweest, waaraan de toon, waarop ze gezegd werden, beteekenis had gegeven en van haar kant drukke verhalen over voorvallen uit haar schooltijd en eerste studiejaren, niet bijster belangrijk. Maar één gesprek stond haar toch nog duidelijk voor den geest. 't Was op een morgenwandeling in 't bosch. Karel was niet meegegaan en ongemerkt waren Hans en Sidonie wat achtergebleven op 't smalle boschpaadje, waar ze nauwlijks twee aan twee konden loopen. Op een tamelijken afstand schemerde Louises wit japonnetje en bij een kronkeling van het weggetje verdwenen zij en Verharderen geheel. Hans had Sidonies arm genomen. Ze praatten over Karel en Verharderen, Hans' studievrienden, en hij maakte de opmerking, dat Verharderen nogal werk van Louise scheen te maken.

„Ja,” antwoordde Sidonie, „ik heb het ook wel gemerkt, maar ik geloof niet, dat hij veel kans heeft.”

„Poor boy.”

En toen, plotseling, had ze hem gevraagd: „Zeg, hoe vindt je Louise eigenlijk?”

En hij had geantwoord: „Louise....? Ach, wat zal 'k zeggen? Ze ziet er niet onaardig uit, hè. Maar verder? Nuja, wel een beetje een ledige ruimte. Vindt je ook niet?”

Sidonie moest het beamen. Ja, heel intelligent was haar nichtje niet.

En nu waren ze geëngageerd, Louise Vermeer en Hans van Brandenstein, en hij had toch gezegd: „Een ledige ruimte...”

't Was heelemaal donker geworden. Sidonie van Straaten stond op om het licht aan te steken. Tastend naar lucifers gleden haar vingers over den schoorsteenmantel. Ze stak de koperen studeerlamp op haar bureau bij het raam aan, liet de gordijnen zakken en keek haar kamer rond.

In deze kamer was hij herhaaldelijk geweest, na die heerlijke

maanden van logeeren op het buiten van haar oom. Hoe gezellig hadden zij daar verleden jaar omstreeks dezen tijd samen bij den haard gezeten, terwijl zij theeschonk en hij allerlei vertelde uit Utrecht, waar hij studeerde. Begin October was hij voor 't laatst bij haar geweest. Hij was korter gebleven dan gewoonlijk — hij had een dringende afspraak — en had druk geredeneerd over zijn promotie, die de volgende maand zou plaats hebben, over de familie Vermeer, waar hij in de zomervacantie weer een paar weken had gelogeed. Sidonie had toen voor 't eerst die sfeer van innige sympathie, die hen anders omgaf, gemist, en toen hij wegging, had hij niet als gewoonlijk haar hand gekust, maar met een vluchtig handdrukje had hij afscheid genomen. Daarna had ze niets meer van hem gehoord, behalve dat hij haar zijn stellingen gestuurd had.... en nu zijn verlovingskaart.

Sidonie zette zich voor haar bureau, sloot een laadje open en nam er een pakje brieven uit. Bovenop lagen een paar kiekjes: Louise, Verharderen, Hans en zij in tenniscostuum — Karel had het genomen —, Hans van Brandenstein te paard en een stukje foto, blijkbaar uit een grootere uitgeknipt, waarop Hans, lachende, op de trap van het terras zat.

Sidonie legde het bundeltje voor zich neer en bekeek het een oogenblik. Tranen welden in haar oogen en rolden over haar wangen. Maar ze veegde ze vlug weg en drong de snikken in haar borst terug. Ze legde de kiekjes op zij, maakte het rose lintje, dat de brieven bijeenhield, los, trok een van de brieven uit zijn envelop en begon te lezen.

Beste Sidonie,

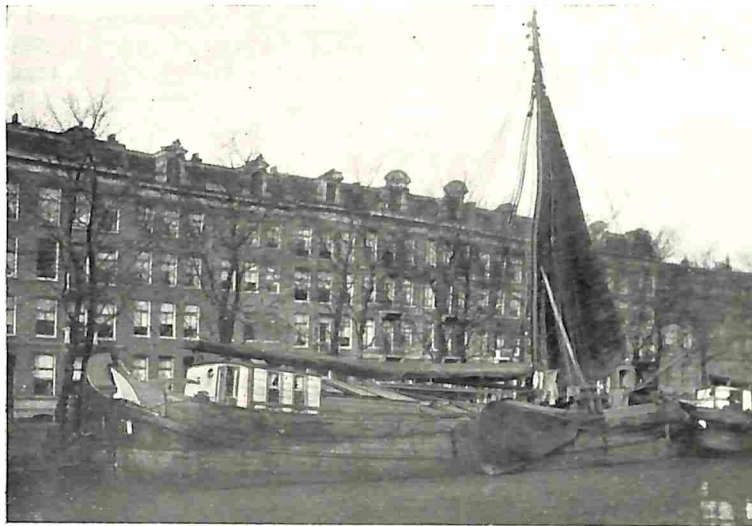
Hartelijk dank voor je gezelligen brief. Ik was er heel blij

mee. Terwijl ik hem las, kon ik me voorstellen, dat ik met je door de Geldersche bosschen wandelde, of dat ik bij je op je kamer naar je zat te luisteren. Je vraagt me, wanneer ik je weer eens kom opzoeken? Ik hoop, dat het niet al te lang meer zal duren, maar ik heb tegenwoordig weinig tijd. Ik werk namelijk flink, want ik wil nog vóór de groote mijn doctoraal doen. Dan promoveer ik van den herfst en dan.... ja dan.... We zullen den tijd maar niet te ver vooruitloopen. Vindt je ook niet? Je lieve neefje Karel Vermeer is tegenwoordig weer nogal stevig aan de fuif. Van examen doen zal in 't eerste jaar bij hem nog wel niets

komen. 't Wordt tegenwoordig al zulk heerlijk weer. Ik rijd, ter ontspanning, nogal veel paard. Jij bent zeker al weer druk aan 't roeien en tennissen, hè? Of ben je ook ijverig?

.....
Sidonie las niet verder. Zij kende den brief immers uit haar hoofd, evenals de anderen; en eigenlijk leken ze allemaal heel veel op elkaar. Allemaal gezellige, nietszeggende kletsbriefjes met hier en daar een teederheidje, een toespeling, maar nooit te duidelijk. Nee, hij had haar nooit ronduit gezegd, dat hij haar liefhad, maar er zijn zooveel manieren om dat te zeggen zonder te spreken. Ze dacht aan die zalige oogenblikken, dat hij haar had gezoend. 't Was maar twee keer gebeurd. De eerste maal op een warmen avond in den tuin van haar oom, vlak voor ze naar binnen gingen. En één keer later, op haar kamer, toen ze hem een fotografie liet zien. Hij had toen plotseling zijn arm om haar heen geslagen en haar lang en innig gekust. Daarna was hij een beetje verlegen en stil geweest, als verbaasd over zijn eigen stoutmoedigheid, en vrij kort daarop was hij weggegaan. Maar dien heerlijken avond daarna, doorgebracht als in een roes van zaligheid in 't vaste bewustzijn van zijn liefde!....

Ze had hem blijkbaar anders gezien, dan hij was. Ze had gemeend, dat hij een vrij en hoogstaand karakter had en innig veel van haar hield, maar dat hij een beetje verlegen was, een beetje onbeholpen in de wijze van zich uit te drukken. Maar ze had zich vergist. De bewijzen lagen vóór haar: zijn engagementskaart en zijn voorzichtig-hartelijke brieven. Hij had haar wel een aardig meisje gevonden, misschien had hij zelfs wel veel van haar gehouden, op zijn manier, maar hij zou

ONZE HOUTEN SCHEPEN. HEK OF STATIE.

ONZE HOUTEN SCHEPEN. KATWIJKSCHE BOM.

zich wel wachten haar ten huwelijk te vragen. Vooreen vriendschap, een flirtation, dáárvoor was ze goed genoeg, maar voor een huwelijk was de rijke Louise beter. O, hoe had ze ook kunnen vermoeden, dat hij zoo berekenend was, die vroolijke, enthousiaste jongen!

En nu begreep ze, dat hij van haar verwachtte, dat ze de rol van vriendin door zou blijven spelen, dat ze bij een ontmoeting met hem zou spreken, alsof er nooit iets innigers tusschen hen had bestaan. Ze begreep ook, dat ze niet anders zou kunnen zonder zich belachelijk te maken. Maar naar hun receptie ging ze niet, dát kon ze niet! Bloemen zou ze wel moeten sturen om Louise en oom en tante, die altijd aardig voor haar waren geweest, maar dan was 't ook mooi genoeg.

En plotseling, 't hoofd in de handen, snikte ze 't uit in een wanhopig gevoel van troosteloze eenzaamheid. Luid hikten de snikken door de stille kamer. Haar heele lichaam schokte, 't deed pijn in haar borst. Een hartstochtelijk verlangen naar liefde en hartelijkheid, naar iemand, bij wie ze eens kon uithuilen, laaide in haar op en een bittere opstandigheid tegen de wereld, tegen 't noodlot.

Een tijdlang zat ze zoo, in wanhopig verdriet verzonken, voor haar bureau, tot de vijf slagen van de friesche klok haar weer tot den gang van 't dagelijksch leven terugbrachten. De brieven vóór haar, 't groene laken van haar schrijftafel waren nat van tranen. Ze veegde zich 't gezicht af en wreef toen met het natte zakdoekje over het bureau, maar 't werd er erger in plaats van beter van.

Vijf uur. Om half zes at ze op de club en zóó kon ze toch niet gaan, met zoo'n behuild gezicht. Kom, vooruit! Waarom ook dat gesnotter! Je kwam er niets verder mee en de heele jongen was het niet waard.

Ze pakte de brieven en portretjes bij elkaar. Wat zou ze er mee doen? Ze verbranden? Och, waarom eigenlijk. Er stond immers toch niets in. Ze stopte de brieven met het kiekje van hun vieren haastig weer in 't laadje. Maar het uitgeknipte portretje en de foto van Hans te paard scheurde ze in kleine stukjes en wierp die in het vuur. Dat lachende gezicht kón ze op dat oogenblik niet uitstaan.

Op 't witte vachtje lag het zwarte poesje heerlijk te slapen, de pootjes zoo ver mogelijk van zich uitgestrekt. In een behoefte om te handelen pakte Sidonie plotseling 't slapende diertje op en zette het buiten de deur.

„Kom vooruit, poes! Ik ga zoo dadelijk weg. Ga maar naar de juffrouw.”

Mieke, nog maar half uit haar slaap, huiverde, bleef een poosje staan en ging toen langzaam de gang door, de trap af.

Sidonie stak een van de kaarsen op den schoorsteenmantel aan en ging daarmee naar het kabinetje naast haar zitkamer, waar ze sliep en waar geen lamp was. De kaars op de washtafel zettend, keek ze in den spiegel. God, wat zag ze er uit! Wat een oogen! En al die roode vlekken in haar gezicht! Ze goot water in de waschkom en begon met den handdoek haar oogen te betten, maar terwijl ze daarmee bezig was, hikte telkens weer een snik in haar keel en kwamen de tranen opnieuw.

„Ellendige meid, zul je nu ophouden met dat gegrien!” bromde ze hardop tegen zichzelf, terwijl ze krampachtig haar handen samenknep in het willen bedwingen van haar tranen. Eindelijk gelukte het haar aan niets meer te denken, dan hoe ze haar gezicht weer normaal zou krijgen. Ze stopte haar heele gezicht in de waschkom, bette haar oogen nog eens extra en met behulp van wat poeder zag ze er al gauw weer vrij behoorlijk uit. De buitenlucht zou het verdere wel doen. Vlug trok ze hoed en mantel aan, en toen ze, voor zewegging, nog even een blik in den spiegel wierp, kon ze niet nalaten met een bitter lachje op te merken, dat ze er toch vrij wat mooier

en interessanter uitzag dan Louise Vermeer. Als haar vader eens niet gespeculeerd had, hoe zou het dan nu zijn? Maar nee; dan zou ze toch immers ook niet gelukkig geweest zijn! Hij was anders dan ze had gedacht. Hij had immers nooit werkelijk van haar gehouden. Toe vooruit nu, niet meer aan denken, niet meer aan denken! Vanavond had ze daar nog tijd genoeg voor, als ze weer thuis kwam op haar eenzame kamer. Nu ging ze eten op de club. Vooruit! Trachten vroolijk en dol te zijn met Mies Verharen en Dora ter Veer. Niets laten merken!

En met een bons trok ze de huisdeur achter zich dicht.

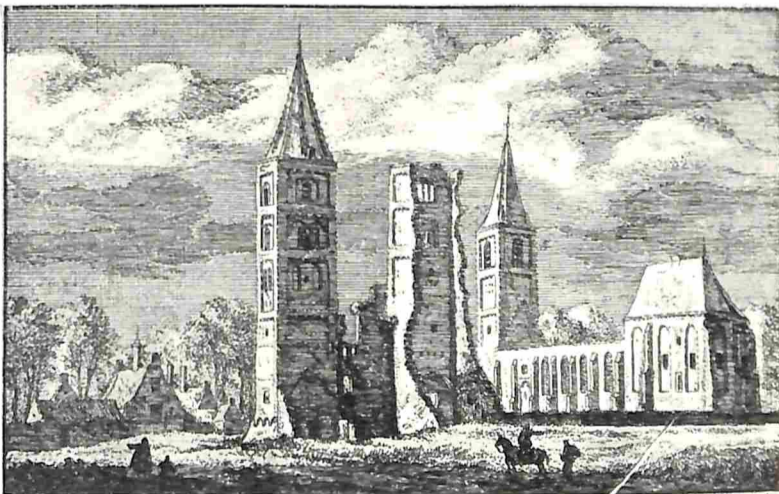
ANNIE VAN LEEUWEN.

DE EGMONDEN.

MEN spreekt van „doode steden”, maar met evenveel recht zou men van „doode dorpen” kunnen spreken. Hun aantal moge kleiner wezen — slechts weinige dorpen hebben in het ver verleden een krachtig leven geleid — ze zijn er niettemin. En onder hen mogen wel in de eerste plaats genoemd worden de drie Egmond: Egmond-Binnen, Egmond aan den Hoef en Egmond aan Zee, het laatste misschien het minst; want als een der grootste visschersdorpen van Holland, na deerlijk geteisterd te zijn, gestorven, nog niet zoo lang geleden, is het als badplaats tot nieuw leven opgestaan, een leven evenwel, dat nog niet buitengewoon krachtig kan genoemd worden, maar — als er aangepakt wordt — beloften voor de toekomst bevat.

Van de Egmonden kan men niet spreken, zonder aan de vergankelijkheid van alle aardsche dingen te denken. Egmond-Binnen en Egmond aan den Hoef vooral, die waarschijnlijk eeuwen geleden één dorp vormden, al zal dit wel nooit uit aaneengesloten huizenrijen hebben bestaan en al vroeg twee kernen hebben bezeten, waren eenmaal de vermaardste dorpen, of, zoo men wil, het vermaardste dorp van geheel Holland, waar vele voorname edelen hunne Huizen hadden en waar een der weinige centra van geestelijk en wetenschappelijk leven werd gevonden, die als lichtende stippen waren in gewesten, waar de beschaving nog maar een zeer bescheiden rol speelde. En Egmond aan Zee — wij zullen zoo straks zien, hoe ook dit dorp de wisselvalligheden van het lot heeft ondervonden, en de grilligheid moest gevoelen van de zee, die zijn bestaansbron vormde, maar zich tevens zijn geduchten vijand heeft getoond.

De streek, waar de Egmonden liggen, heeft tot de bekoorlijkste van Hollands duinzoom behoort. Hier als overal langs Hollands kusten, de blanke duinen, de grillig gevormde, schaarsch begroeide zandheuvelds, daarachter dichte bosschen, den binnenrand der duinen bedekkende. En dan, verder oostelijk, de glinsterende wateren van de ineenlopende

DE EGMONDEN.

DE OVERBLIJFSELEN VAN DE BEROEMDE ABDIJ TE EGMOND-BINNEN (DE TORENS DER ABDIJKERK) IN HET EINDE DER 17DE EEUW. DAARACHTER DE GEDEELTELIJK VERNIELDE BUURKERK.

Foto C. Steenberghe.

DE EGMONDEN.

OUDE MUUR, OVERBLIJFSEL VAN DE ABDIJ-GEBOUWEN
TE EGMOND-BINNEN.

Bergen en Egmonder meren. Een houtrijke strook gronds, als gevat tusschen duinen en plassen.

Ook deze schoonheid is niet meer. De bosschen werden uitgerooid en reeds in 1564 zijn de meren drooggelegd, op initiatief van Lamoraal Graaf van Egmond en Hendrik van Brederode, Heer van Bergen; nadat in de daaraan voorafgaande jaren reeds eenige kleine ondiepe meertjes waren droogge maakt, was dit de eerste droogmakerij, waarbij ook wel ondiepe, maar toch vrij groote meren in landerijen werden herschapen.

Zeker, aantrekkelijkheid mist de streek geenszins, en tot het leelijkste gedeelte van onzen duinzoom zouden wij haar niet durven rekenen; daarvoor zorgen vriendelijke boerderijen, omwuid door boomengroen, daarvoor zorgt ook het gezicht dat men heeft over het grastapijt der voormalige meren op het donker tegen den horizont afstekende geboomte van den oostelijker gelegen hoogen geestrug, waartusschen Heilo's witte kerktoentje uitsteekt, en dat een einde neemt waar Alkmaar's torens en het hooge dak van de St. Laurenskerk oprijzen. Maar de vroegere bekoorlijkheid is verdwenen, en — smaken mogen verschillen — dat op vele plaatsen langs de binnenduinen meer schoon te genieten is dan hier bij de Egmondten, zullen wel weinigen niet met ons eens zijn.

I EGMOND-BINNEN.

Bezoeken wij eerst het zuidelijkst gedeelte van het oude Egmond: Egmond-Binnen, gelegen ten oosten van den weg, die van Castricum en Bakkum — waarvan we in een vorig nummer gesproken hebben — naar Bergen en Schoorl voert. 't Is een dorpje dat men geneigd is voorbij te gaan, zonder er een kijkje in te nemen. En wel velen zullen dit gedaan hebben óók. Want er is heel weinig te zien.

Het bestaat uit een hoofdweg, loopend in oostelijke richting van den grindweg tegenover een nieuw café — dat den naam „Het wapen van Egmond-Binnen” voert en dat in zijn gevel een steen vertoont waarop we lezen:

Door tvier wy hier
Qwamen in sneven den 12
May doeme 1597 schreve —

bijna recht naar een kerkje waar 't dorp al weer uit blijkt te zijn, en uit eenige wegen ter weerszijden. Op enkele plaatsen staan de huizen aaneengerij, maar de meerderheid wordt gevormd door omtuinde boerderijtjes. Een soort van pleintje met drie rijen boomen — wellicht de vroegere Vischmarkt waarvan oudtijds sprake is? — maakt een wel aangenamen indruk. Overigens is het meest kenmerkende van het dorp, dat het eigenlijk in 't geheel geen indruk nalaat. Mooi noch leelijk is het.

Dat geldt ook voor het kerkje. Toch zijn wij het gaan be-

zien. Niet alleen omdat het op historischen, wij zouden haast zeggen op gewijden grond staat, maar ook omdat wij den grafsteen wilden zien van Isaac Lemaire, met de Moucheron en Usselincx zeker wel de ondernemendste en geniaalste van de Vlaamsche kooplieden, die op handelsgebied in de Republiek der Zeven provinciën zoo'n belangrijke rol hebben gespeeld. Daar lag dan de steen, vóór den preekstoel. En wij lazen het merkwaardige opschrift: „Hier leyt begraven Sr. Isaac Lemaire coopman die geduirende syn handelinge op meest alle die quartieren van de weerelt van Godt den Heere soo ryckelick geseegent is geweest dat hij in 30 iaren tyds (behoudens eer) verloren heeft over de 500.000 gulden.” Daaronder twee wapens, en dan: „Hier leyt begraven loffrouwe Maria Walraven van Antwerpen huysvrouw van Isaac Lemaire moeder van 22 kinderen.”

Die grafschriften alleen zijn wel een bezoek aan Egmond-Binnen waard: zij doen het beeld voor ons oprijzen van een der merkwaardigste figuren uit onze oudste koloniale geschiedenis, den stoeren Zuid-Nederlandschen Calvinist, vader van 22 kinderen, die dankbaar is dat hij ondanks geweldige verliezen in stoute ondernemingen het hoofd boven water heeft kunnen houden.

Veel meer is er in het kerkje niet te zien, dat in 1836 werd gebouwd en in 1913—14 op kosten van wijlen den architect W. Hamer smaakvol werd gerestaureerd; behalve dan een fraaie koperen lichtkroon en nog eenige grafzerken uit de 17de eeuw.

Veel meer is er in het geheele dorpje Egmond-Binnen niet te zien. Veel is er ook niet te zien aan het oude half afgebrokkelde muurtje ten zuidwesten van het kerkje, met zijn groote bakstenen, waartegen enkele huisjes zijn gebouwd. Maar het is, met eenige andere muurtjes ter weerszijden van het kerkje (1), het eenige wat rest van wat hier niet meer te zien is, maar wat deze plek voor elken Nederlander tot een plek van groote historische beteekenis maakt. Want op het ruime veld, waarop thans slechts het kleine protestantsche kerkje staat, verzeen eeuwen geleden de wijsche gebouwen van de beroemde Abdij van Egmond. En al is daarvan dan ook zoo goed als niets meer over, ook daarom — nietwaar? — verdient Egmond-Binnen wel een bezoek.

De Abdij van Egmond, daarover ware een afzonderlijk en zeer uitvoerig artikel te schrijven, dat echter in „Buiten” minder op zijn plaats zou zijn. Toch meenen wij hier niet geheel te mogen zwijgen over de eens zoo vermaarde Benedictijner-abdij, een der verloren posten der Nederlandsche wetenschap in de middeleeuwen, weleer bewonderd om het indrukwekkende harer gebouwen, den rijkdom van haar boekerij, en de geleerdheid, van haar uitgegaan. Wellicht is de beteekenis van het laatstgenoemde wat overdreven. Toch meent de altijd nuchtere koele Busken Huet haar in wetenschappelijke beteekenis boven de niet minder befaamde abdijen van Middelburg en Rijsburg te moeten stellen, beide middelpunten van een loffelike, in dien tijd bij lange na niet algemeene beschaving, gepaard met hoofsche manieren, maar aan de wetenschap weinig of geen diensten bewijzend. Moge er van de abten van Egmond rechtstreeks misschien weinig zijn uitgegaan, datzelfde geldt alleminst voor de rijke bibliotheek, aan hen te danken, de kostelijke bron voor minnaars der Nederlandsche geschiedenis vooral, waaruit Melis Stoke bij 't schrijven van zijn „Rymkronyk” heeft geput,

bescreven vant
In den cloester 't Egmonde
In latine, in vraeyer 2) oirconde....

Johannes de Beka, een tijdlang monnik in deze abdij, schreef er later, tegen 't einde der 14de eeuw, zijn bisschopskroniek.

Dirk I, Hollands eerste graaf, heeft omstreeks 888 te Egmond — dat zijn ontstaan waarschijnlijk dankt aan een kerkje, hier ter plaatse voor den Engelschen koningszoon Adelbertus opgericht die in deze streek het Christendom had gepredikt — een houten klooster doen bouwen voor Benedictijner nonnen. Zijn opvolger Dirk II verving dit klooster door een van steen, dat beter tegen de herhaalde invallen der West-Friezen bestand zou zijn, en de nonnen door monniken, waarschijnlijk om dezelfde reden. Van dit gebouw weten wij slechts, dat het „van coste niet was smal”, zooals Melis Stoke zich uitdrukt. In den loop der eeuwen is het klooster ongetwijfeld herhaalde malen uitgebreid en vormde het ten slotte een indrukwekkend complex van gebouwen, waar-

van ons verscheiden afbeeldingen bewaard zijn gebleven. Merkwaardig vooral is het groote schilderij uit de 16de eeuw, berustend in het Aartsbisschoppelijk Museum te Utrecht.

De oudste gebouwen lagen aan de westzijde; zoowel deze als de nieuwere gebouwen vertoonden den gothischen stijl. Met hunne trapgevels vormden zij een hoogst schilderachtig geheel, vooral van het zuiden gezien, als men er achter de Romaansche driebeukige basiliek zag rijzen, met zijn twee hooge torens, in een van welke een klein klokkenspel was aangebracht, een „voorslag”, zeer waarschijnlijk het eerste in deze gewesten: wij weten dat het er reeds vóór 1304 moet zijn geweest.

Deze Abdijkerk was gebouwd omstreeks 1125—1143, op kosten van gravin Petronella van Saksen, moeder van Dirk VI, de vrome vrouw, stichteres der abdij van Rijnsburg, die Egmond's Abdij zeer genegen was, al heeft zij door de benoeming van haar onbekwamen kapellaan Anselmus het klooster in niet geringe mate geschaad.

Het moet een prachtig gebouw zijn geweest, met rijk gesierde altaren. Tal van gebeeldhouwde zerken lagen er, dekkende het stoffelijk overschot van Hollands graven en gravinnen, en Egmond's abten en vele andere aanzienlijken. Het oksaal, dat het koor van de kerk afsloot, wordt een prachtig stuk werk genoemd, vervaardigd op last van abt Gerard van Poelgeest en prijken met de geschilderde beeltenissen van de graven van Holland. In het koor stonden rijk gesneden banken.

Of al deze versierselen als kunstuitingen hooge waarde hadden? Eenige twijfel is gewettigd, als we afgaan op het zeer weinige, dat van al dit schoons is overgebleven: desteen van 't jaar 1143, boven den ingang der kerk geplaatst, waarop we in 't midden Petrus zien uitgehouwen, met kruis staf en sleutels; naast hem liggend in biddende en knielende houding ter rechterzijde Graaf Dirk VI, ter linkerzijde zijn moeder Petronella.

Aan weerszijden van Petrus staan de Grieksche woorden ΑΓΙΟΣ ΠΗΤΡΟΣ (de Heilige Petrus) gegrift onder de figuur van Graaf Dirk: Hic Didricus orat (Hier bidt Dirk), onder zijne moeder: Opus hoc Petronella decorat (Petronella versiert dit werk). In den boog daarboven leest men:

Janitor o caeli tibi pronom mente fideli intromitte grem superum placans sibi regem 4).

In 1707 heeft Lud. Smits blijkens mededeeling in zijn „Schatkamer der Nederlandsche oudheden” dezen steen nog ter plaatse gezien; thans is hij, er niet mooier op geworden, verveerd en afgehakt, in het Rijksmuseum te aanschouwen. „Het frontispies bewijst dat in Noord-Nederland de beeldende kunst toen nog geen toonbaren arbeid wist voort te brengen”, zegt Busken Huët terecht in zijn „Land van Rembrandt”. „Eerbiedwaardig als reliek, belangwekkend als dagteekening, is de Egmonder Heilige Petrus in alle andere opzichten eene karikatuur.”

Voor een overgebleven zittend leeuwje, van de abdijgebouwen afkomstig, geldt zeker hetzelfde.

Ten zuiden der abdijgebouwen en de gracht, die hier, als ten noorden en oosten, het klooster omringde, was waarschijnlijk, door een muur omringd, het kerkhof. Daarbij op den Zuidwesthoek stonden eenige gebouwen en een kapel, waarschijnlijk het gasthuis en de gasthuiskapel.

Ten noorden van het klooster, wel 40 M. er van verwijderd, was omstreeks 1113 — in dat jaar tenminste werd zij gewijd — een kerk verzeen voor de omwonenden, daar de kloosterkerk geen ruimte genoeg meer bood voor de toenemende bevolking, de „Mariamunster”, in de wandeling „Buurkerk” genoemd. 't Was een basiliek, van een stoeren vierkanten toren voorzien. In 1442 werd zij bij de abdij „ingelijfd” doch zij behield een eigen pastoor.

Eeuwen lang hebben al deze indrukwekkende gebouwen daar gestaan, en voortdurend werden zij verbeterd en verfraaid. Zoo werd o.m. nog in 1526 onder abt Meinard de Man op het kruis der abdijkerk

een toren gebouwd. Maar dan breekt langzamerhand voor de abdij de tijd van beproeving en verval aan. In de eerste plaats van inwendig zedelijk verval, als het tenminste waar is, dat in 1561 de kloosterlingen geen vlekkeloozen levenswandel leidden, wat uit een lastgeving van Margaretha van Parma van dat jaar is op te maken, iets zeer bedenkelijks in dezen tijd van toenemend „kettische” gevoelens.

En 't duurt nog slechts enkele jaren, of ook met de uitwendige glorie der zoo beroemde Abdij is 't gedaan. Betrouwbare bijzonderheden over de verwoesting der Abdij worden ons door de geschiedschrijvers van dien tijd onthouden; waarschijnlijk schaamden zij zich over wat daar in de eerste jaren van den opstand tegen Spanje te Egmond is geschied. Maar een nauwkeurig en onpartijdig onderzoek — vergissen wij ons niet, dan is de oudheidkundige Mr. Henrik van Wijn de eerste geweest, die in zijn „Huiszittend Leeven” 1804 (Dl. I, 4e stuk blz. 357 vlg.) deze droeve gebeurtenissen in helder licht heeft geplaatst — toont aan, dat niet de Spanjaarden, maar de mannen die zich aan de zijde van den Prins van Oranje hadden geschaard, verantwoordelijk zijn voor de vernieling van een der merkwaardigste middeleeuwsche Hollandsche monumenten.

Reeds in 1567 hadden de krijgsknechten van Hendrik van Brederode op een rooftocht door Noord-Holland de Abdij geplunderd; konden toen de geroofde kloosterschatten aangehouden en naar Egmond terug gebracht worden, een tweede plundering, waarschijnlijk in 1572, schijnt minder gelukkig afgevoerd te zijn.

In 1573 ten slotte is 't met de Abdij gedaan. Cabeljauw wierp te Egmond een schans op, waartoe een groot gedeelte der abdijgebouwen gesloopt werd, en de rest gebruikte Sonoy om twee bolwerken van Alkmaar te versterken, toen de Spanjaarden aanstalten maakten het beleg om deze stad te slaan. Abdij en kerk werden beroofd van koper en lood en alles wat voor geschut en ammunitie geschikt was, waarna de overblijfselen van de eens zoo wijsche gebouwen aan de vlammen prijsgegeven werden, „om te verhinderen dat de Spanjaarden er zich in zouden nestelen.” Voor de verwoesting van het kasteel te Egmond aan den Hoef, ongeveer terzelfder tijd, had Sonoy eenzelfde excuus, zoodat wij mogen aannemen, dat 't niet alleen priesterhaat, maar bovenal blinde vernielzucht was, die hem en zijn ruwe krijgers dreef tot deze vandalendaden.

Van het machtig gebouwen-complex was weldra niets meer over als de twee torens der Abdijkerk met een stuk muur er tusschen, waarin, boven de kerkdeur, de reeds beschreven steen bleef prijken. In 1596 stortte ook een gedeelte van den noordelijken toren in; de zuidertoren kwam er beter af, hij werd van overheidswege hersteld en versterkt en heeft tal van jaren tot een zeebaak gediend.

De Buurkerk schijnt in 1573 ook gehavend te zijn, al had

Foto C. Steenberg.

DE EGMONDEN.

HET TEGENWOORDIGE KERKJE TE EGMOND-BINNEN, TER PLAATSE VAN DE ABDIJKERK.

OP DEN VOORGROND MUUR MET STEENEN, VAN DE ABDIJ-GEBOUWEN AFKOMSTIG.

men 't klaarblijkelijk niet zoozeer op haar gemunt; in 1589 stortte het middenschip in. De toren bleef behouden, alsmede het koor, dat als kerkje voor den Protestantschen eeredienst werd ingericht.

Ziedaar den toestand der gebouwen zooals een prentje op blz. 309 hem aangeeft, en zooals hij eenige eeuwen is gebleven. In 1798 stortte de spits van den zuidertoren in en in den aanvang der 19de eeuw werden de laatste overblijfselen van klooster en abdijkerk gesloopt; zelfs de grafkelders werden uitgebroken. Deze laatste piëteitlooze daad is te wijten aan een vreemdelinge, gelukkig, een Duitsche, de tweede vrouw van den heer Tinne, den heer der Egmond, die zèlf al wat in den grond zat, onaangeroerd had willen laten „uit eerbied voor de menigte grafkelders, begraafplaatsen en andere dingen die te hoog geschat werden om vernietigd te worden, en omdat men daardoor ook het verstoren van de laatste rustplaatsen der Hollandsche graven voorkomen zou." Maar zijn vrouw vond dat blijkbaar malligheid en gaf aan een luttele som van /275.—de voorkeur boven dezen eerbied van haar inmiddels overleden echtgenoot.

In 1808 was de toren der Buurkerk zoo bouwvallig geworden, dat er over gedacht werd hem af te breken. Maar op advies van Van Wijn, die meende „dat de toren als een onverbasterd reliëf van het eerste gedeelte der 12de eeuw bewaard hoorde te blijven”, bleef hij voorloopig behouden. Tot 1822, toen men hem toch maar sloopte. In hetzelfde jaar werden de nog overeind staande muren van het middenschip geomoveerd, terwijl in 1836 het koor werd gesloopt. Van den afbraak bouwde men toen het nog bestaande Protestantsche kerkje, ter plaatse ongeveer van de vroegere Abdijkerk. Eenige grafstenen uit de Buurkerk, waaronder die van Lemaire, werden naar het nieuwe kerkje overgebracht.

* * *

Ziehier het droeve verhaal van Egmond,

't schoonste dorp voorheenen,
Daar de eer der vorstelijke Abdy
Zich toonde, in vollen glans verscheenen;
Toen 't adlijk klooster, eër zoo vrij
Van rechtsgebiedt, om 't landt te ontfonken,
Een ry gemyterde Abten zag
Door Holland's Graaven mildt beschonken,
En hoog gezeten in den dag. 5).

Wel somber is, als men dit alles weet, de aanblik van die omvangrijke grazige vlakte met het kleine kerkje!

Verwonderlijk, dat zelfs geen eenvoudig gedenkteken er aan herinnert dat hier eenmaal „de Koningin der Nederlandsche abdijen” verrees. Verwonderlijk dat men er nog thans niet aan schijnt te denken de herinnering aan Egmond's

Abdij te verlevendigen. Bovenal verwondert ons dit van onze Katholieke landgenooten. Maar toch ook voor andersdenkenden is het hier historische grond, sprekend van een merkwaardig tijdperk onzer beschavingsgeschiedenis.

Weldra zal de plaats der Abdijgebouwen met geboomte beplant, en tot kerkhof voor de drie Egmond worden ingericht. Zou daarvan niet een klein plekje kunnen worden afgestaan voor een van den openbaren weg af te aanschouwen monument, dat spreekt van de oude glorie?

Komaan, wie neemt het initiatief?

A. L.

1) De steenen van deze muurtjes zijn ongetwijfeld van de oude Abdijgebouwen afkomstig, maar vermoedelijk eerst na hun verwoesting opgebouwd.

2) Ware. 3) Gering.

4) O deurwaarder des hemels, doe deze zich met een vertrouwend hart voor U neerwerpende schare binnenkomen, den Koning der hemelen met haar verzoenende.

5) Wie uitvoerig over de Abdij van Egmond en hare geschiedenis wil ingelicht worden, leze: „De regale Abdij van Egmond. Haar stichting, bloei en verwoesting. Naar de oudste en jongste bronnen bewerkt door Bernard J. M. de Bont. Amsterdam, C. L. van Langenhuysen 1905”.

WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR

DOOR

F. ST. MARS.

(Geautoriseerde vertaling van S. J. Barentz—Schönberg)

IX. DE ROODE GRAPPENMAKER.

HET was een lange, slangachtige kop met verbazend heldere oogen, en hij zonk zonder eenig geluid, als de periscoop van een onderzeeër. Die kop nam poolshoogte en zag blijkbaar alles wat noodig was, en meer — veel meer.

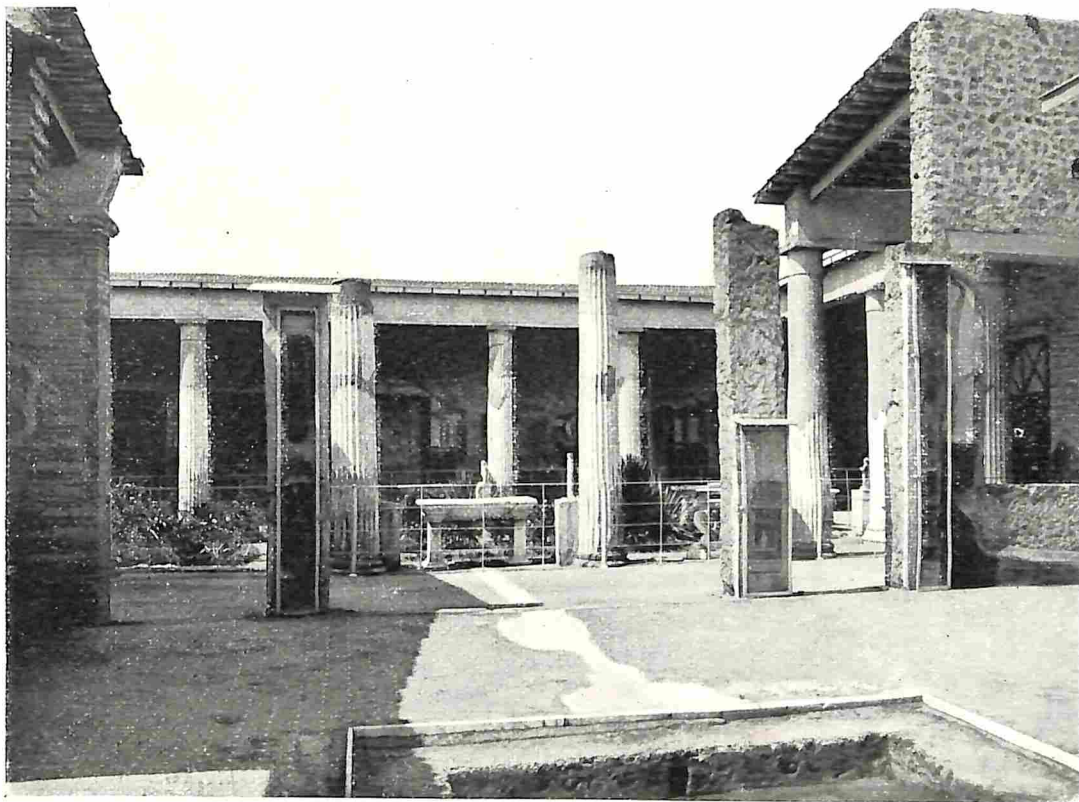
Er volgde een pauze, waarin een tjiptaf, een stip hoog op een vliertak, zilveren klokjes liet tinkelen in twee stemmen, aldus: — „Tjif-tjaf! Tjiftjaf! Tjiftjaf!”

Ergens sprong iets naar iets anders uit het water omhoog, in den groenachtigen spiegel van het meer wijder wordende kringen makend.

Een mees probeerde een groen-met-robijnrood insect te pakken en verloor zijn buit, zijn weg, en bijna zijn leven tusschen de met klimplanten begroeide takken, en een zwaluw gleed over de oppervlakte van het water en verdween zonder eenig geluid.

Het was het plassen en vallen van water, dat het deed. Geen viervoetig dier of vogel kan het water verlaten absoluut zonder eenig geluid, ofschoon velen dit element stilletjes kunnen binnengaan. Het was slechts een oneindig klein geplas en gedruppel, maar het deed den Vlaamschen gaai opzij gaan zonder eerst naar de oorzaak te vragen of om te zien.

Men wacht niet om eerst dingen te vragen in de wildernis, men handelt oogenblikkelijk of iets vroeger, zoo mogelijk. Men moet evenmin voor- of achteruit springen — want dat wordt verwacht door den vijand — maar recht omhoog of opzij. Het was alsof een speer langs den kop van den Vlaamschen gaai had gesuisd, hem missend bij een honderdste van een duim, en hij keerde zich om waar hij lag en keek. Bijna vlak boven hem was een vogel, een glimmende, bootvormige, keurige, groote, langhalzige, witborstige vogel. Op zijn mageren, langen, slangachtigen kop was een kuif en hij droeg bakkebaarden, en zijn snavel zou een werpspies geweest zijn, als het geen snavel was geweest — maar het waren zijn oogen, die den blik van den Vlaamschen gaai geboeid hadden. Het was alsof twee sterren uit den hemel naar beneden gekomen waren en zwart waren geworden. De pooten van dien vogel waren kort en zaten aan het uiterste einde van zijn lichaam, maar dat was een kleinere bijzonderheid, vergeleken bij die oogen.

HET PERISTYLIUM VAN HET HUIS DER VETTI TE POMPEII.

(Wordt vervolgd)